

Zrušená přednáška

Ve čtvrtek dne 4. 2. 2021 se měla konat pro Klub filatelistů, sběratelů specializovaných oborů, 00 - 15 Praha v sále Dřevák Domu Portus má odborná přednáška na téma " Výplatní otisky z území Československa 1926 - 2021, mezníky a sběratelské výzvy" v rámci cyklu přednášek 2020/2021. Přednášku jsem připravil po dohodě s KF jako připomínku 95. výročí výplatního otisku v poštovním provozu u nás. Bohužel musela být zrušena vzhledem k situaci spojené s kovidovou pandemií a na základě vládního rozhodnutí omezit kromě jiného sociální kontakty včetně spolkové činnosti s tím, že se uskuteční ve vhodnějším termínu, až nákaza a rizika s ní spojená plně odezní. V úvahu by přicházel nový cyklus, která začne letošního září, pokud to ovšem situace dovolí. Je mi moc líto, že se nesetkám s přáteli a nepodělím se s nimi o téma a obrázky, které jsou víc než zajímavé.

Na základě přání několika mých přátel se postupně budu snažit zveřejnit na tomto webu některé pasáže z ní tak, aby sběratelé nebyli o zajímavé poznatky ochuzeni.

V této chvíli alespoň malou ukázkou.

Přednáška měla DVĚ PASÁŽE ČI KAPITOLY:

a/ mezníky - HISTORICKÉ BODY V ŽIVOTĚ NAŠEHO VÝPLATNÍHO OTISKU,

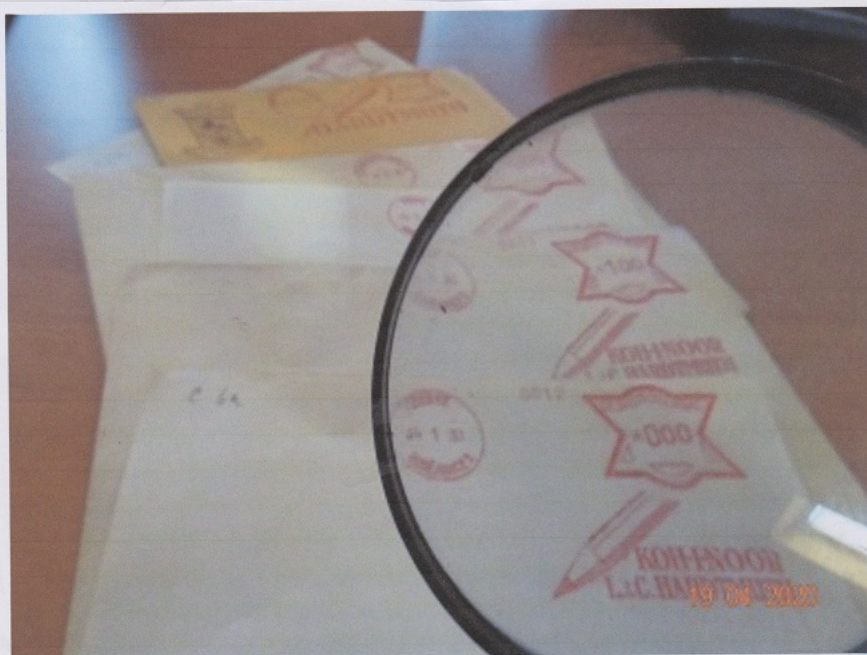
b/ sběratelské výzvy na podporu sbírání artefaktů tohoto oboru.

Rozsah přednášky byl 123 stran formátu A 4 (včetně obrazových příloh).

Váš I. L.

A/ Strany 1 - 4

**Odborná přednáška
pro KF 00 – 15 Praha**

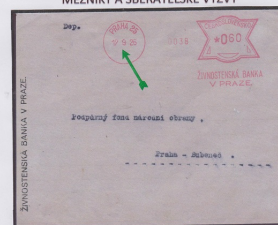

**4. 2. 2021
Sál Dřevák – Dům PORTUS Praha**

Ivan Leiš

**VÝPLATNÍ OTISKY Z ÚZEMÍ
ČESKOSLOVENSKA
1926 – 2021**

MEZNÍKY A SBĚRATELSKÉ VÝZVY

Přednáška pro KF 00-15 Praha připomínající
95. výročí výplatního otisku v poštovním provozu
Sál Dřevák, Dům PORTUS

OKOLNOSTI K ZAVEDENÍ VÝPLATNÍCH STROJŮ

Mezinárodně

Společnost zejména ve vyspělých zemích (USA, Nový Zéland, Evropa aj.) se rychle a dynamicky rozvíjela. Zesílila korespondenční vlna a poštovní známky či celiny, byť progresivní rozhodnutí, nestačily na prudký rozmach. Mechanizace byla naprosto nutná. Vynálezci a renomované firmy reagovaly na několika místech zeměkoule na tuto potřebu.

**Slečna z podatelny zavalená poštou k odeslání byla příčinou
vynálezu výplatního stroje ke zrychlení vyplácení zásilek
(foto z let 1880/81 autor H. M. Rhoads)**

MEZINÁRODNĚ

1896 – 1897

Přiját patent 1. výplatního stroje Detalma Di Brazzy v NYC, USA a stroje uvedeny v provoz. Výplatní stroj uznán po objev počátkem 21. století jako první úspěšný pokus „vyplácet a registrovat“. Předčil pokus K. Uchermanna (Norsko z roku 1903), doposud uznávaného jako prvního úspěšného vynálezce.

Koncem 19. a začátkem 20. století

Nezávisle na sobě různí vynálezci či mechanici přišli s různými návrhy výplatních strojů (Norsko, Francie, Nový Zéland, USA, Velká Británie, Německo a další). Ve známost vešly desítky úspěšných pokusů, ale i propadáků. Výplatní stroje se rodily a používaly **živelně bez systému.**

1920, 1924, 1929

UPU musela reagovat a uznala na svých kongresech v Madridu, Stockholmu a Londýně výplatní stroj jako nutnou součást poštovního provozu. Přiját systém a regulace. Reagovala i československá poštovní správa.

VNITROSTÁTNĚ

Československá poštovní správa musel reagovat na mezinárodní situaci, ale i na ekonomická, technický a společenský rozvoj v Československu.

1918

Poštovní správa věnovala velkou pozornost technickému vybavení ve všech státních firmách včetně pošty.

1924

Dne 25. 9. 1924 byl přijat ZÁKON O SAMOSTATNÉM HOSPODAŘENÍ VE STÁTNÍCH PODNICÍCH, který umožňoval investice i do poštovníctví.

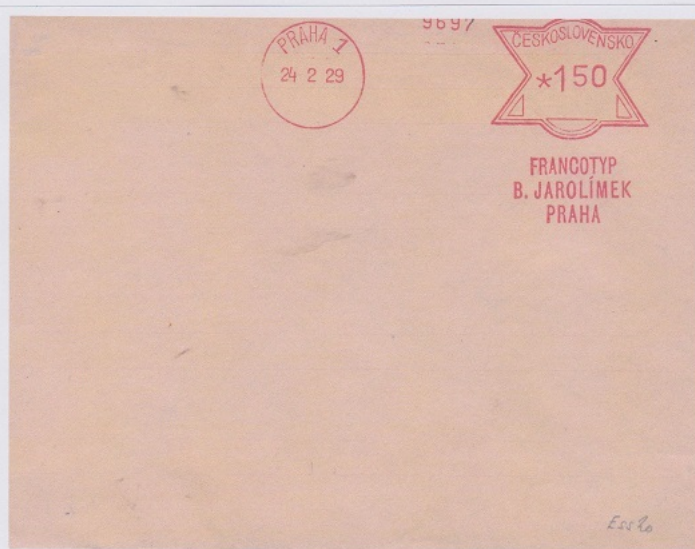
1925

Měl tento důsledek:

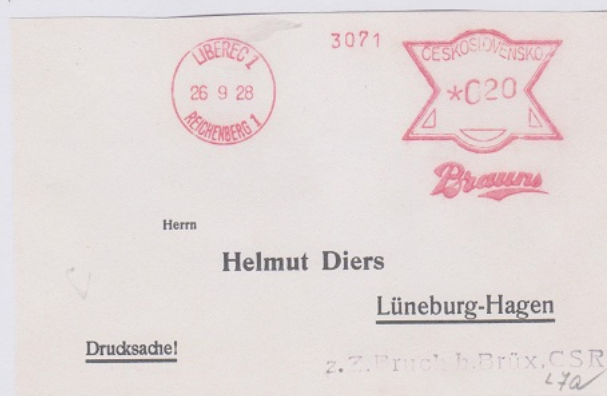
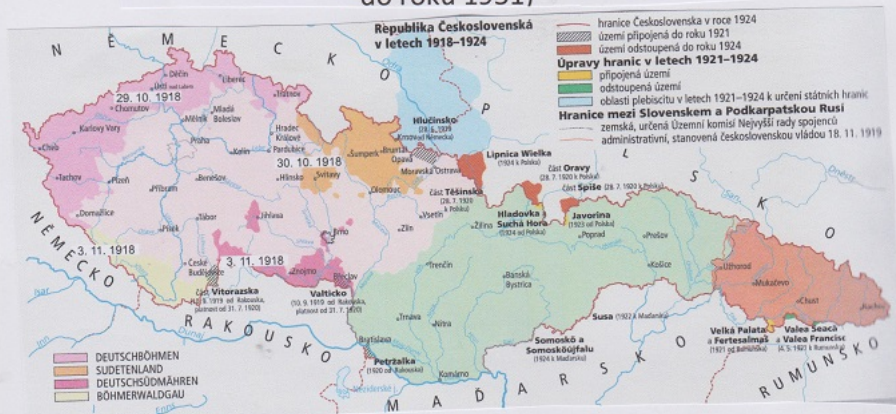
Vznik Správního sboru státního podniku Čs. pošta – vrcholného orgánu poštovní správy pro řízení hospodářského podnikání.

Tento subjekt se zabýval investiční a stavební činností a jednáními s domácími a zahraničními firmami o uskutečňování modernizace poštovních služeb.

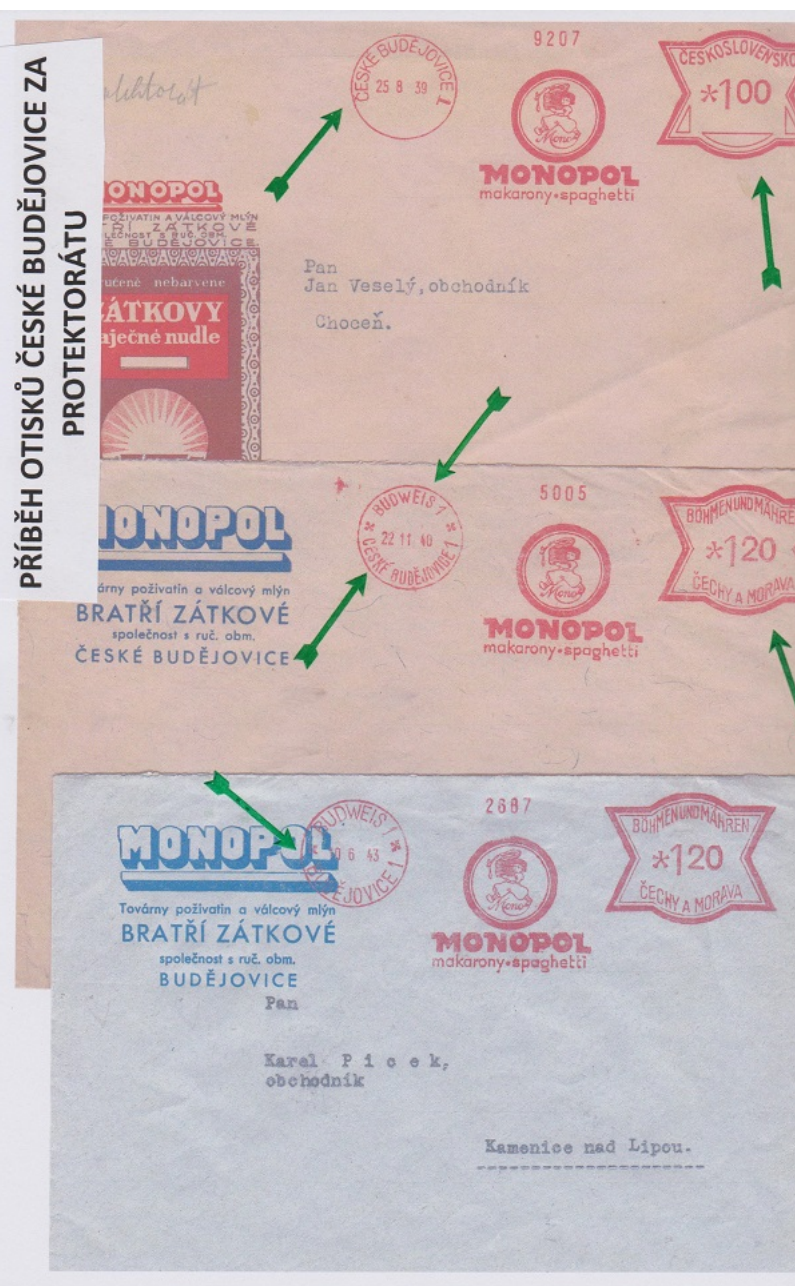
Vytypoval se generální zástupce B. Jarolímek PRAHA, který si požádal u centrální banky o úvěr. Zrodily se první otisky : eseje, nutné k prosazení úvěru . Konkretizoval se vzhled otisku a objevily se první otisky: Viz otisk Živnostenské banky z 10. 9. 1926 (RRR) - první poštovně historická esej. Předchozí esej z června 1926 skončila v archivu centrální banky u žádosti o úvěr, který byl paní Anastázii Jarolímkové přiklepnut.

Uvedený první československý vzor výplatního otisku vyplácel na území ČSR (či na území nových státních celků) v letech 1926 až 1939 (s výjimkami). byl obnoven v letech 1945 – 1948 (doběh byl tolerován do roku 1951)

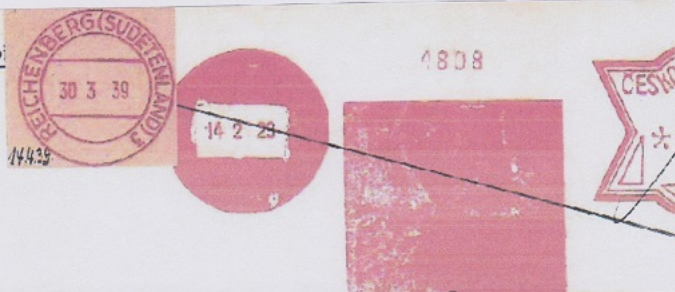

**PŘÍBĚH OTISKŮ ČESKÉ BUDĚJOVICE ZA
PROTEKTORÁTU**

SBĚRATELSKÉ VÝZVY

Stempelb:

Francotyp: 40 808

Post: Reichenber (Sudetenland)

0012

Korklewi

ROUDNICE YL.

3862

Francotyp
B. JAROLÍMEK
A. S.

Francotyp

Titl.

Rakovnické keramické závody,
národní podnik

Rakovník.

B. JAROLÍMEK

akc. spol.,

PRAHA I, PERŠTÝN 15.

Tel.: 208-98, 224-74, 307-50.

JAK NA SBĚRATELSTVÍ VÝPLATNÍCH OTISKŮ?

Jako v každých jiných oborech, lze i z výplatních otisků vytvořit tyto sbírky a posléze i exponáty.

Sběratel se může věnovat výplatním otiskům (nejlépe na celistvostech, ne na výstřižcích) v těchto levelech:

- 1/ generálně (všechny otisky od A – Z dle základních kategorií), tzv. horizontální hledisko,
- 2/ specializovaně (vybrané otisky se snahou jít z horizontální úrovně po vertikální ose do hloubky),
- 3/ studijně (hlubší vertikální sběratelství vybraných kategorií, od typů k variantám a nahodilostem).

GENERÁLNĚ

Sbírat vše dle všeobecných katalogů. Podle různých hledisek. Lze si vybrat:

a/ poštovně historické hledisko (dle dohlédacích pošt)
Katalogy Bouška, Leiš, Di Casola, Všetečka, Janů, Tvrdý, Maniaček

b/ chronologické hledisko (od prvního k poslednímu)
Katalogy Jonáš, K. F. Pešák, Lešetický, Winkler,

c/ oborové hledisko (výběr z existujících katalogů),

d/ námětové hledisko (výběr z existujících – pomoc poskytují námětové rejstříky u některých z nich, armádní aj.), např. Rubišar – účelové seznamy,

e/ úzce specializované hledisko (dle výplatních soustav, strojů apod.), Seznamy existují v různých zpravodajích – např. zpravodaj Výplatní otisky – autor Novák,

f/ regionální hledisko (region, místo, oblast apod.), v ČR existuje řada sběratelů publikujících vlastním nákladem či v různých médiích,

g/ typologické hledisko (dle typů, podtypů a variant soustav), lze najít na internetových webech – např. na webu KF 00-15 – www.kf0015.cz anebo na specializovaném webu modry.kf0015.cz. (modré výplatní otisky Neopost, Francotyp – Postalia, Framax aj.

h/ historické hledisko (stoletá historie státních útvarů na území Československa dává velké možnosti – otisky Československa 1, 2, 3, 4, zabraných sudetských území, České republiky, Slovenska, Podkarpatské Rusi, Slovenského štátu),

ch/ druhové hledisko (výplatní otisky, firemní, poštovní, automatové známky, APOSTY, příležitostné a propagační výplatní otisky či APOSTY, otisky znárodněné, začerněné, začervněné, chybotiskové aj.). ,

i/ jazykové hledisko (česko – německé, česko – rusínské, česko – slovenské, české, slovenské, německo – české, německé v Protektorátu a na zabraných územích aj.),

j/ hledisko barev (otisky byly v zásadě červené, později oficiálně i modré, nověji též modré, dále měly řadu nepovolených barev z důvodů nedostatku správné barvy do strojů)

TORZO
výplatního otisku firmy HUGO DAHM

.....

**Název firmy: Hugo Dahm, Fabrikation u. Export von
Gablonzer Bijouterie, Jablonec n./N.
Povolení MPT – Věstník č. 19 z 3. 5. 1929**

.....

